

Vergaderjaar 2007–2008

31 200 XVIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2008

Nr. 65

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juni 2008

Tijdens het Algemeen Overleg van de Algemene Commissie voor Wonen, Wijken en Integratie en de Vaste Commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu van uw Kamer, over de Energiebesparingsplannen gebouwde omgeving, op 22 april 2008, heb ik toegezegd uw Kamer schriftelijk over een aantal onderwerpen te informeren. Tevens heb ik toegezegd nog openstaande vragen schriftelijk te beantwoorden. In deze brief doe ik mijn toezeggingen gestand. Ik volg hierbij de toezeggingen zoals aangegeven in het verslag van het AO (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 200 XVIII, nr. 63).

De toezegging van de minister van VROM in het kader van Schoon en Zuinig inzake de vergroening van het belastingstelsel:

Mogelijk is hier sprake van een misverstand. Tijdens het AO heb ik gewezen op de brief van de staatssecretaris van Financiën over fiscale (vergroenings-)maatregelen (die u inmiddels heeft ontvangen). Tijdens het AO is gevraagd naar de toezegging van de minister van VROM over vergroening van de huurtoeslag. Helaas is de oorsprong van de mogelijke toezegging niet terug te vinden in parlementaire verslagen. Daarbij komt dat het in de huidige situatie niet gewenst is een systeemwijziging in de huurtoeslag te overwegen.

De vraag over het verminderen van de woningvoorraad onder de huurtoeslaggrens ten gevolge van energiebesparingsinvesteringen:

Tijdens het AO is in het kader van het treffen van energiebesparende maatregelen aan huurwoningen gesproken over de gevolgen voor het eventuele recht op huurtoeslag van de betrokken huurders. Ik wil nogmaals benadrukken dat een huurverhoging in verband met energiebesparende maatregelen geen nadelige gevolgen heeft voor het recht op huurtoeslag van huurders die deze toeslag al ontvangen. De huurverhoging wordt meegenomen bij de berekening van de hoogte van de huurtoeslag en zal vaak leiden tot een hogere toeslag. De mate waarin is afhankelijk

van de huurhoogte na verbetering. De huurtoeslag kent immers een systeem van oplopende kwaliteitskortingen. Ook als de huurprijs door de huurverhoging uitstijgt boven de maximale huurgrens van de huurtoeslag, behoudt een huurtoeslagontvanger zijn recht op huurtoeslag. Wel blijft in dat laatste geval het deel van de huur boven de maximumgrens buiten beschouwing bij het bepalen van de hoogte van de toeslag.

Als de huurprijs door een huurverhoging in verband met energiebepalende maatregelen uitkomt boven de maximale huurgrens, betekent dat wel dat een nieuwe huurtoeslagaanvrager niet meer in aanmerking kan komen voor huurtoeslag voor die woning. Dit vormt naar mijn mening echter geen beletsel om tot verbetering van de energieprestaties van de huurwoningenvoorraad over te gaan. De bestaande huurwoningenvoorraad, waarvan circa 85% (2,5 mln. huurwoningen) een huurprijs heeft ruim (meer dan €100) onder de maximale huurgrens van de huurtoeslag, biedt ruimschoots voldoende mogelijkheden voor het betaalbaar huisvesten van de circa 1,1 mln. huurtoeslagontvangers.

Tenslotte: tot voor kort konden zich ook beletfels voor het toekennen van huurtoeslag voordoen als de te verbeteren woning een huurprijs had net onder de aftoppingsgrenzen van de huurtoeslag¹. Voor huurders gold namelijk dat zij bij verhuizing naar een woning met een huur boven de aftoppingsgrens alleen huurtoeslag konden ontvangen, als de gemeente in een advies had aangegeven dat er geen beter passende woning voor het desbetreffende huishouden beschikbaar was. Inmiddels heb ik uw Kamer meegedeeld dat ik in het kader van de vereenvoudiging van de huurtoeslag deze passendheidsstoets per 1 januari 2009 zal afschaffen. Voor woningen waarvan de huur boven de aftoppingsgrenzen uit is gestegen, is er dus geen beletsel om huurtoeslag te krijgen, voor zittende noch voor nieuwe huurders.

De aanscherping van de eis voor EPC in de bestaande bouw:

In het werkprogramma Schoon en Zuinig wordt aangekondigd dat de energieprestatie-eisen voor nieuwbouwwoningen in 2011 en 2015 aangescherpt worden met respectievelijk 25% en 50% ten opzichte van de huidige eisen. De afspraken die zijn gemaakt in het Lente-akkoord Energiebesparing in de Nieuwbouw (op 22 april 2008 ondertekend) bevestigen deze ambities. Daarbij is afgesproken dat de besparingen naast met perceelgebonden maatregelen ook met enkele gebiedgebonden maatregelen mogen worden gerealiseerd, zoals aangegeven in het Lenteakkoord Nieuwbouw. Hiertoe zullen op korte termijn geschikte bepalingmethoden worden ontwikkeld. Op dit moment loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om ook aan bestaande gebouwen energieprestatie-eisen te stellen. Op dit moment bestaat er echter nog niet zo'n «EPC voor de bestaande bouw». Over het onderzoek zal de Kamer in de eerste helft van 2009 nader worden geïnformeerd. Overigens zal de norm (bepalingmethode) voor de EPC worden herzien om deze toekomstbestendiger te maken. De aanpassing zal per 2011 in werking treden. De stappen hiervoor zijn als volgt: In overleg met marktpartijen wordt in het eerste kwartaal van 2009 een «groene versie» opgeleverd, die medio 2009 zal worden vastgesteld. Deze wordt vervolgens genotificeerd bij de Europese Commissie. Planning is dat de norm vervolgens half 2010 wordt gepubliceerd en vervolgens per 2011 in werking kan treden.

De maatregelen die in aanmerking komen voor de energie-investeringsaftrek:

De EIA is een fiscale regeling van de ministeries van Financiën en Economische Zaken om energiebesparing bij bedrijven te bevorderen.

---

¹ Per 1-7-2008 voor 1 en 2 persoonshuishoudens € 499,51 en voor 3- en meerpersoonshuishoudens € 535,33.

SenterNovem en de Belastingdienst voeren de EIA uit. Alle ondernemers die in Nederland belastingplichtig zijn voor inkomsten- of vennootschapsbelasting kunnen in principe in aanmerking komen voor EIA. Via de EIA kunnen ondernemers 44% van de investeringskosten voor energiebesparende bedrijfsmiddelen of duurzame energie aftrekken van de fiscale winst van hun onderneming. Het directe financiële voordeel is afhankelijk van het belastingpercentage en bedraagt ongeveer 11% van de goedgekeurde investeringskosten.

Welke energie-efficiënte en duurzame energie maatregelen voor aftrek in aanmerking komen is vastgesteld in de energielijst 2008 (zie www.senternovem.nl/eia). Onder andere de volgende investeringen in maatregelen voor energiebesparing in bedrijfsgebouwen komen voor EIA in aanmerking:

- Dakisolatie, vloerisolatie en gevelisolatie tot een maximum van € 20,-/m² voor bestaande gebouwen
- HR-glas voor bestaande gebouwen
- Warmtepomp en warmtepompboiler
- Warmte- en koudeopslag
- Meet- en regelapparatuur voor verbetering van energie-efficiency
- Ventilatie met warmteterugwinning
- Efficiënte verlichtingssysteem en besparingssysteem voor verlichting of klimaat zoals daglichtafhankelijke regeling of aanwezigheidsdetectie.
- LED-verlichting
- Warmtelevering door derden

Per 1 januari 2008 is het energie-prestatie-maatwerkadvies als nieuwe maatregel aan de Energielijst toegevoegd. Dit maatwerkadvies wordt specifiek voor een gebouw opgesteld en geeft aan waar energie kan worden bespaard, wat en hoeveel daarvoor moet worden geïnvesteerd en op welke termijn de investering kan worden terugverdiend. De kosten voor het maatwerkadvies komen voor EIA in aanmerking in combinatie met een investering in minstens één bedrijfsmiddel dat op de Energielijst staat.

Met het oog op het voornemen in het werkprogramma Schoon & Zuinig om de EIA voor de gebouwde omgeving te verruimen wordt op dit moment onderzocht of het mogelijk is om de EIA aan te laten sluiten bij het energielabel dat per 1 januari 2008 aanwezig moet zijn bij bouw, verkoop of verhuur van gebouwen. Onderzocht wordt of het mogelijk is om EIA mogelijk te maken voor een pakket dat leidt tot een bepaalde prestatie, bijvoorbeeld een labelverbetering van minimaal 2 labels of minimaal label B. Deze prestatiebenadering sluit aan bij de doelen van «Meer met Minder». Gestreefd wordt om dit voorstel te betrekken bij de samenstelling van de nieuwe EIA-lijst die per 1 januari 2009 van kracht moet worden.

Overigens vindt momenteel nog een onderzoek plaats hoe, in afstemming met Meer met Minder, ook energiebesparing in gebouwen in de non-profit sector kan worden gestimuleerd. Non-profit sectoren, waaronder zorginstellingen en onderwijsgebouwen, zijn niet vennootschapsbelastingplichtig, waardoor zij niet voor EIA in aanmerking komen. De resultaten van dit onderzoek worden deze zomer verwacht.

Tenslotte: tijdens het AO stelde de heer Samsom voor een prijs in te stellen voor de «meest energiebesparende straat». Dit om energiebesparing leuk te maken voor de burger. Ik kijk serieus naar dit voorstel van de heer Samsom. Ik kan u daarnaast melden dat de uitvoeringsorganisatie «Meer met minder» heeft aangegeven hierbij te kunnen ondersteunen.

In de bijlage bij deze brief vindt u de antwoorden op nog openstaande vragen.

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,
C. P. Vogelaar

Beantwoording van openstaande vragen van leden van de Tweede Kamer, gesteld tijdens het AO Energiebesparingsplannen 22 april 2008

1. PvdA (Samsom): Hoe komen we van 15% naar 100% energielabels bij transactiemomenten?

Kopers en huurders zijn via voorlichtingscampagnes op de hoogte gebracht van hun recht op een energielabel. Daarnaast komt er na de zomer een voorlichtingscampagne die zich specifiek richt op de makelaars en notarissen en hun rol in het stimuleren van de verplichte overhandiging van het label. Mijn verwachting is dat, vanwege de activiteiten in het kader van het nationale energiebesparingsplan voor de gebouwde omgeving «Meer met Minder», de burgers zich nog meer bewust zullen worden van het belang van energiebesparing. In diverse stimuleringsregelingen die nu worden voorbereid ten behoeve van verbetering van woningen zal een verbeterd energielabel een voorwaarde zijn voor verstrekking van subsidie of een fiscaal voordeel. Een voorbeeld is de aanpassing van de regeling groen beleggen.

2. PvdA (Samsom): Is het mogelijk om dit jaar de resultaten van de pilots te verwerken om per 1 januari 2009 een succesformule te hebben om mensen aan te zetten tot energiebesparing?

In het kader van MmM worden momenteel proefprojecten geïnitieerd vanuit de uitvoeringsorganisatie MmM, die is opgezet door de marktpartijen van MmM. 3 Proefprojecten zijn al gestart, enkele tientallen bevinden zich «in de pijplijn». De uitvoering van de proefprojecten zal vooral plaatsvinden in de tweede helft van 2008. Doel is om de aanpak van MmM verder te ontwikkelen en uit te testen. Dit betreft bijvoorbeeld de samenwerking van de diverse betrokken partijen in de 1-loket-functie, de wijze waarop gebouwdeigenaren het beste kunnen worden benaderd, etc. De proefprojecten zijn divers en weerspiegelen hiermee de diverse vormen die MmM lokaal zal aannemen. Overigens worden vaak al bestaande of opgestarte projecten omarmd en aangepast tot MmM-proefproject. Op die manier kan snel ervaring worden opgedaan, zodat het mogelijk is per 1 januari 2009 een succesformule gereed te hebben.

3. CDA (Spies): Hoe staat het met de utiliteitsbouw?

In het beleid voor energiebesparing in gebouwen krijgt, behalve de woningbouw, ook de utiliteitsbouw aandacht. Zo is per 1 januari 2009 een aanscherping van de EPC voorzien met ongeveer 20%. In het Kabinetprogramma Schoon en Zuinig is het voornemen opgenomen om de energieprestatie-eis voor nieuwe utiliteitsgebouwen aan te scherpen met 50% in 2017. De doelstellingen in het Lenteakkoord voor de nieuwbouw zijn voor de utiliteitsbouw zeer ambitieus en gaan nog een stap verder. Op basis van het Lenteakkoord hebben de marktpartijen voor utiliteitsbouw ingestemd met een afname van het energiegebruik van 25% in 2012 en 50% in 2015. Dit is 2 jaar eerder dan voorzien op basis van Schoon en Zuinig. Daarbij wordt de EPC zoals geldend per 1 januari 2009 als ondergrens gehanteerd. Dit betekent dat de ambities voor 2012 en 2015 uit het Lenteakkoord een aanvulling zijn op de aanscherping van 20% per 1 januari 2009.

Wat betreft bestaande bouw is utiliteit ook in MmM een belangrijke sector. Een aantal proefprojecten heeft hier betrekking op. Het rijk ondersteunt energiebesparing in de utiliteitsbouw ook. Het belangrijkste financiële instrument hiervoor is de EIA. In de brief bij deze bijlage is aangegeven hoe deze wordt aangepast om energiebesparing in utiliteitsbouw verder

te stimuleren. Daarnaast onderzoek ik, in afstemming met MmM, met welk aanvullend beleid deze sector verder kan worden gestimuleerd.

4. CDA (Spies): Hoe worden de gemeenten betrokken?

Het convenant MmM is gesloten met marktpartijen, i.e. energiebedrijven, aannemers en installateurs. Met gemeenten is eerder een convenant gesloten, het Klimaatakkoord rijk – gemeenten. In de convenanten wordt naar elkaar verwezen. Omdat de relatie hiermee is gelegd, is er geen voornemen de relatie nog nader vast te leggen in een aparte afspraak. In de praktijk zullen gemeenten nauw samenwerken met MmM. Bijvoorbeeld in de proefprojecten, die lokaal worden uitgewerkt, zal de gemeente vaak een belangrijke rol vervullen.

5. CDA (Spies): Welke pilots worden betaald met de € 14 miljoen?

Zoals aangegeven in het werkprogramma Schoon & Zuinig is er voor energiebesparing in gebouwen, in het bijzonder ter ondersteuning van MmM, 121 mln euro gebudgetteerd. Deze zal vooral worden ingezet voor:

- Stimuleringspremie eigenaar-bewoners (het merendeel).
- Inzet overheidsorganisaties zoals SenterNovem en MilieuCentraal ter ondersteuning van uitvoering MmM
- Ondersteuning van de uitvoering van het plan «Nederland Bespaart» van de consumentenorganisaties verenigd in het Platform Bewoners en Duurzaam Bouwen.
- Communicatie door het rijk, in aansluiting op communicatie door MmM en «Nederland Bespaart»

Van de 121 mln euro is in 2008 14 mln euro beschikbaar.

Zoals te zien in bovenstaand overzicht draagt het rijk niet rechtstreeks bij aan de MmM-proefprojecten. In de proefprojecten zal wel gebruik gemaakt kunnen worden van de stimuleringspremie. Daarnaast ondersteunt SenterNovem de proefprojecten met diverse activiteiten, onder andere monitoring en communicatie. Deze samenwerking van rijk en MmM loopt vooruit op de toekomstige situatie ná de proefprojecten, waarin er ook geen rechtstreekse bijdrage van het rijk aan de uitvoerende marktpartijen zal zijn. Op die manier wordt in de proefprojecten de toekomstige situatie het beste voorbereid.

6. CDA (Spies): Hoe worden voor de hand liggende aanpassingen voor energiebesparing onder de aandacht gebracht?

Een uitbreiding van het energielabel is het maatwerkadvies. Dit is een advies aan de gebouweigenaar dat voor die specifieke situatie en gebouw aangeeft welke maatregelen het beste kunnen worden genomen, hoeveel deze kosten en wat ze opleveren. In een maatwerkadvies worden alle mogelijke maatregelen afgewogen. Vanwege hun bewezen toepasbaarheid en (t.o.v. innovatieve maatregelen) relatief lage kosten zullen in het maatwerkadvies juist ook die voor de hand liggende maatregelen naar voren komen. Bijvoorbeeld in MmM heeft dit maatwerkadvies een centrale plaats.

7. CU (Wiegman): Is er actie ondernomen naar aanleiding van de motie van de VROM-begroting met betrekking tot het revolving fund?

In het kader van MmM is dit instrument, garantstelling van de overheid voor een «energiebesparingsfonds», als mogelijkheid aan de orde gekomen. Samen met MmM wordt momenteel nagegaan, of een dergelijk instrument benodigd is voor (deel-sectoren van) de sector gebouwde

omgeving, en wat hierin de rol van overheid respectievelijk de markt zou moeten zijn.

Over de stand van zaken van de motie van mevrouw Wiegman (Kamerstukken II, 31 200 XI, nr. 48) zal uw Kamer vóór de gestelde deadline van 30 juni 2008 nader worden geïnformeerd».

8. CU (Wiegman): Wordt de energierekening ingezet voor bewustwording en het treffen van energiebesparende maatregelen?

In het kader van MmM is met energiebedrijven een dergelijke afspraak gemaakt. Er is afgesproken dat zij communiceren over de mogelijkheden van MmM, en dat zij specifiek deelnemers aan MmM ná het treffen van maatregelen twee wekelijks nader gaan informeren over hun gebruik, onder andere via de te plaatsen op afstand afleesbare meter, en over verdere besparingsmogelijkheden.

9. CU (Wiegman): Is het binnenklimaat, zoals genoemd in artikel 2, voldoende gewaarborgd?

Het is de verantwoordelijkheid van de marktpartijen om de uitvoering van de energiebesparingsmaatregelen van goede kwaliteit te laten zijn. Dat bepaalt immers mede het succes van MmM. Hiervoor werkt MmM nu een instrumentarium uit. Uitgangspunt is dat het binnenmilieu na het treffen van maatregelen niet verslechtert.

10. CU (Wiegman): Hebben de gemeenten voldoende capaciteit om de pilots uit te voeren?

Er wordt door het rijk een nieuwe subsidieregeling gemaakt voor provincies en gemeenten. Deze € 35 miljoen kunnen door gemeenten gebruikt worden voor klimaatmaatregelen (o.a. uitvoeringscapaciteit) mits er sprake is van cofinanciering. De regeling wordt naar verwachting in de loop van juni 2008 opgesteld.

12. VVD (Van der Burg): Welke criteria worden gebruikt bij het uitvoeren van het werkprogramma?

In geval van de gebouwde omgeving wordt het beleid zoals geschetst in werkprogramma Schoon & Zuinig uitgewerkt volgens de lijn van convenanten: afspraken tussen rijk en markt. «Meer met minder» en het Lentepakkoord voor de nieuwbouw zijn voorbeelden hiervan. Hoewel dit vrijwillige afspraken betreft, zijn ze niet vrijblijvend. Indien met deze aanpak niet de gestelde doelen worden gehaald, kunnen alsnog verplichtende maatregelen worden ingezet.

13. VVD (Van der Burg): Hoe staat het met de labeling van huishoudelijke apparaten?

De energielabelling van apparaten is de verantwoordelijkheid van mijn collega de minister van Economische Zaken. De Europese Commissie is bezig met de herziening van de kaderrichtlijn voor energielabelling van huishoudelijke producten (92/75/EG); ideeën hiervoor zijn op 8 februari 2008 in het label comité besproken. Verder is een werkgroep ingesteld om specifiek naar de lay-out van een herzien energielabel te kijken. De resultaten hiervan worden voor medio juli 2008 verwacht. Het is de verwachting dat de Commissie na de zomervakantie met een voorstel voor de herziening van de labelling richtlijn (92/75/EG) komt. In het kader van het opstellen van uitvoeringsmaatregelen onder de richtlijn Ecodesign (2005/32/EG) werkt de Commissie ook aan het herzien van

bestaande energielabels en het opstellen van nieuwe energielabels. Volgens de meest recente planning van de Commissie (in het concept werkplan van Ecodesign; versie 28 april 2008) wordt verwacht dat voor de volgende producten in 2008/2009 een (herzien) energielabel vastgesteld wordt: televisies, verwarmings- en warmwaterapparatuur, koelvries-apparatuur, airconditioners, wasmachines en vaatwassers. Nederland zet zich actief in voor zowel de herziening van de energielabeling richtlijn uit 1992 als voor een ambitieuze insteek bij de uitvoeringsmaatregelen onder de Ecodesign-richtlijn.

14. VVD (Van der Burg): Blijven de administratieve lasten beperkt?

Bij de uitwerking van beleid en maatregelen voor energiebesparing in gebouwen is de insteek de administratieve lasten zo beperkt mogelijk te houden. Bijvoorbeeld bij de implementatie van het energielabel was dit een belangrijk aandachtspunt. Ook bij de uitwerking van de stimuleringspremie voor eigenaar-bewoners ter ondersteuning van MmM is hier expliciet aandacht voor.

15. VVD (Van der Burg): Levert het geen vertraging op om pas na het zomerreces afspraken te maken met Aedes?

Zoals aangegeven tijdens het AO is het voornemen een tripartite overeenkomst te sluiten met Aedes en de Woonbond, in aansluiting op MmM en het Lenteakkoord voor de nieuwbouw. Met het oog op de bredere besprekingen met Aedes kon deze de convenanten nog niet ondertekenen. Hoewel afspraken nog niet zijn vastgelegd kunnen woningcorporaties en huurders wel al aan de slag met energiebesparing. Aan diverse voorbeelden in het land is te zien dat dit in praktijk ook al gebeurt. Daarom verwacht ik dat, ook al worden de afspraken met Aedes en Woonbond pas na het zomerreces vastgelegd, het halen van de energiebesparingsdoelstellingen geen vertraging op zal lopen.